

Zespół Szkół nr 6 im. Karola Brzostowskiego w Suwałkach

PORADNIK
bezpieczeństwa w świecie multimedialnym

Opracował:

Zespół nauczycieli informatyki

na podstawie Internetowych portali tematycznych

I. Mini słownik Internetu

Internet stał się nieodłącznym elementem zabawy, nauki i pracy.

Bardzo ważne jest, zrozumienie możliwości jakie oferuje Sieć oraz podstawowego słownictwa z tym związanego.

Oto podstawowe informacje:

1. **Czat** (ang. chat - gadać, ucinać sobie pogaduszki) – to serwis dostępny na stronie internetowej, w którym można porozumiewać się „na żywo” z innymi jego użytkownikami poprzez pisanie wiadomości.
2. **Komunikator internetowy** (ang. Instant Messenger (IM)) – to samodzielny program podobny do czatu, różniący się od niego tym, że służy głównie do prowadzenia rozmów prywatnych między dwiema osobami; istnieje możliwość tworzenia tzw. konferencji, podczas których wszyscy jej uczestnicy mogą rozmawiać tak jak na czacie.
3. **Grooming** (uwodzenie dzieci w Internecie) – forma relacji tworzona w Internecie między osobami dorosłymi a dziećmi w celu ich uwiedzenia i wykorzystania seksualnego.
4. **Spam** – niechciane wiadomości elektroniczne.
5. **Cracker** (ang.: dosłownie *łamacz*) – osoba zajmująca się łamaniem zabezpieczeń komputerowych
6. **Haker** – osoba, która wykorzystuje swoją wiedzę z zakresu informatyki i telekomunikacji do dokonywania nielegalnych operacji w Internecie (włamania, kradzieże, wandalizm).
7. **Cyberprzemoc** (ang.: *cyberbullying*) – prześladowanie, zastraszanie, nękanie, wyśmiewanie innych osób z wykorzystaniem Internetu i narzędzi typu elektronicznego takich jak: SMS, e-mail, witryny internetowe, fora dyskusyjne w Internecie i inne.
8. **E-mail** – poczta elektroniczna, usługa wzorowana na tradycyjnej poczcie, służąca do przesyłania wiadomości tekstowych (listów) oraz załączonych do listu plików, czyli załączników (tekstowych, graficznych, programów itd.).
9. **FAQ** (ang.: Frequently Asked Questions – Często Zadawane Pytania) – zbiór odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania, dotyczące np.: jakiegoś programu komputerowego.
10. **Hiperłącza (linki)** – zamieszczone w dokumencie elektronicznym odniesienie do innego dokumentu lub innego miejsca w tym dokumencie; pozwala na szybkie i łatwe przechodzenie między dokumentami lub ich fragmentami; zwykle występuje w postaci tekstu lub obrazka, których kliknięcie powoduje przejście do elementu docelowego.
11. **Login** – nazwa użytkownika, używana przy logowaniu czyli uzyskiwaniu dostępu do usługi, np. poczty elektronicznej.
12. **Netykieta** - internetowa etykieta określająca zasady kulturalnego korzystania z usług internetowych, rozmawiania na czatach, pisania e-maili, dyskusowania na forach.
13. **Online** – słowo oznaczające bycie podłączonym do Sieci.

14. **Offline** – słowo oznaczające brak połączenia z Siecią.
15. **Post** (liczba mnoga: posty) – wiadomość umieszczona na grupie dyskusyjnej, forum dyskusyjnym, itp.
16. **Surfowanie** – żeglowanie w cyberprzestrzeni, czyli po prostu korzystanie z zasobów Internetu (przebywanie z Internetem, korzystanie z Internetu).
17. **Zakładki** (ulubione; bookmarks, favorites) – skrót do określonego miejsca w sieci czy w pliku w komputerze; tworzy się je, aby szybko i sprawnie wchodzić na szczególnie często odwiedzane strony itd.
18. **Wtyczka** (plug-in, rozszerzenie) – dodatkowy moduł (zwykle w postaci osobnego pliku lub plików) do jakiegoś programu, dzięki któremu dany program zyskuje nowe funkcje, niedostępne w wersji podstawowej.
19. **Troll** – użytkownik Internetu, który rozpoczyna dyskusję z innymi internautami po to, aby ich zdenerwować lub obrazić.
20. **Sieć lokalna** (LAN) – najmniejsza forma sieci komputerowej, zwykle obejmująca budynek lub kilka budynków (osiedle, firma).

II. Treści szkodliwe w Internecie

1. Jakie treści mogą być szkodliwe?

- Zawierające przemoc, pornografię, wulgaryzmy;
- Propagujące rasizm i ksenofobię;
- Nawołujące do popełnienia przestępstwa;
- Promujące faszystowski lub inny totalitarny ustrój państwa;
- Zachęcające do prostytucji, używania narkotyków czy hazardu;
- Zawierające elementy psychomanipulacji (np. namawiające do przystąpienia do sekty);

2. Dlaczego treści te mogą być szkodliwe?

- Mogą sprawić, że świat staje się niezrozumiały.
- Mogą skłonić do podjęcia działań na szkodę swoją lub innych ludzi (w tym do działań niezgodnych z prawem).
- Mogą doprowadzić do kontaktów z osobami, które mają złe intencje.
- Mogą doprowadzić do zaburzeń rozwoju psychoseksualnego.
- Mogą zachęcać do zachowań agresywnych wobec rówieśników, słabszych czy ludzi innej narodowości, wyznania itd.

III. Zasady bezpiecznego korzystania z Internetu

- **Nie ufaj osobom poznanym przez Internet.**

Nigdy nie masz pewności, z kim naprawdę rozmawiasz. Może wcale nie jest Twoim rówieśnikiem, a na zdjęciu, które Ci przesłał, jest ktoś inny? Może wcale nie o przyjaźń z Tobą tu chodzi?
- **Nie podawaj swoich danych:**

imienia i nazwiska, adresu, numeru telefonu czy nazwy i adresu szkoły. Być może nie wszyscy z osób odwiedzających Twojego bloga czy ulubiony czat mają dobre zamiary.
- **Posługuj się nickiem.**

Nie używaj nicka, w którym podajesz datę urodzenia lub wiek, lepiej żeby nikt obcy nie wiedział ile masz lat. Wykorzystaj imię bohatera ulubionego filmu lub słowo z piosenki. Użyj swojej fantazji. Na pewno wymyślisz coś ciekawego!
- **Dbaj o bezpieczeństwo swoich przyjaciół.**

Nie podawaj nikomu ich danych, nie publikuj zdjęć bez ich zgody. Nie wiesz, jaki ktoś zrobi z nich użytek, a kiedy je wysyłasz lub umieszczasz w Internecie, nie masz już nad nimi kontroli. Przecież nie chcesz, by przyjaciel wpadł w kłopoty.
- **Powiedz dorosłemu, któremu ufasz, gdy coś w Internecie Cię zaniepokoi:**

jeśli ktoś przysłał Ci wulgarnego e-maila lub nęka Cię za pomocą komunikatora. Powiedz też, jeśli szukając informacji, trafiłeś na stronę, która namawia do nienawiści lub do czegoś dziwnego.
- **Bądź ostrożny, gdy spotykasz się z kimś poznanym w Sieci.**

Zawsze skonsultuj to z rodzicami. Zabierz na pierwsze spotkanie zaufanego dorosłego lub przynajmniej kolegę lub koleżankę. Spotykaj się tylko w miejscach publicznych, nigdy w mieszkaniu nieznajomego/nieznajomej. Wróć do domu o ustalonej porze.
- **Internet daje złudne poczucie anonimowości i bezkarności.**

Wcale tak nie jest! Szanuj innych użytkowników Internetu i wymagaj, by Ciebie szanowano. Choć nie zdajemy sobie z tego sprawy, zostawiamy w Internecie wiele śladów. Gdy ktoś narusza Twoje prawa, można go odnaleźć. Sam też staraj się nie naruszać czyichś praw!
- **Dbaj o swoje hasła jak o największą tajemnicę.**

Wymyśl takie, które będzie trudne do odgadnięcia. Niech to nie będzie Twoje imię ani imię najlepszej przyjaciółki. Dlaczego trzeba dbać o hasło? Ktoś może wejść do Twojej skrzynki pocztowej i wysłać z niej e-maile w Twoim imieniu albo udawać Cię na forum internetowym – mogą być z tego kłopoty.

- **Zabezpiecz komputer.**

Używaj dobrego programu antywirusowego, dbaj by baza wirusów była aktualna. Nie otwieraj e-maili od nieznanym, nie klikaj na linki podesłane przez obcą osobę – mogą Ci zawirusować komputer!

- **Szanuj prawo własności w Sieci.**

Zawsze podawaj źródło pochodzenia materiałów znalezionych w Internecie. Choć wydaje się, że wszyscy wokół ściągają z Internetu muzykę i filmy, trzeba pamiętać, że łamią w ten sposób prawo. Zastanów się, czy warto ryzykować. Istnieją strony z bezpłatnym dostępem do muzyki.

IV. Netykieta

Nie przestrzeganie Netykiety, nie pociąga za sobą konsekwencji prawnych (z nielicznymi wyjątkami), jednak może spowodować iż staniesz się nie chciany w sieci. Pamiętaj, że Ty też jesteś użytkownikiem Internetu, i że od Ciebie również wymaga się przestrzegania Netykiety.

Przed wszystkim:

- Przemyśl swoje działania online.
- Nie działaj na czyjąś szkodę.
- Nie nadużywaj możliwości, jakie Ci daje Internet.

1. Zasady główne

(dotyczą wszystkich i są bez względnie piętnowane przez Internautów)

- nie spamuj,
- zapoznaj się z FAQ,
- sprawdzaj czy odpowiedź na nurtujący Cię problem, nie jest ogólnie dostępna,
- stosuj się do reguł miejsca, w którym się znajdujesz,
- nie rozbudowuj nadmiernie swoich wiadomości,
- nie obrażaj innych i nie ubliżaj im,
- nie używaj słów i zwrotów uznawanych za wulgarne,
- nie używaj słów i znaczeń których nie rozumiesz,
- używaj wielkiej litery jeśli zwracasz się do kogoś bezpośrednio,
- używaj dużych i małych liter, właściwej interpunkcji i ortografii,
- nie pisz bez wyraźnej potrzeby samymi wielkimi literami – jest to traktowane jak KRZYK,
- nie działaj na szkodę innych i nie niszczyć efektów czyjejś pracy,
- szanuj czas i pracę innych Internautów,

- szanuj prawo autorskie.

2. E-mail - poczta elektroniczna

- staraj się odbierać pocztę przynajmniej raz dziennie,
- jeśli nie będziesz mógł przez pewien czas odbierać poczty, poinformuj o tym osoby potencjalnie zainteresowane,
- nie wysyłaj dużych objętościowo e-mail'i lub załączników, jeśli odbiorca się tego nie spodziewa,
- nie rozsyłaj łańcuszków szczęścia i innych równie "potrzebnych" rzeczy,
- cytuj wiadomość na którą odpowiadasz,
- nie cytuj całej wiadomości jeśli nie jest to potrzebne,
- sprawdzaj czy Twój komputer nie posiada wirusów,
- staraj się w temacie wiadomości zawrzeć dokładnie to czego ona dotyczy.

3. WWW (World Wide Web)

- nie umieszczaj zgranych od kogoś stron jako swoje,
- nie zamieszczaj na swojej stronie linków do plików z czyjejś strony bez zgody właściciela,
- sprawdzaj czy wszystkie linki na Twojej stronie są prawidłowe,
- sprawuj kontrolę nad Księgą Gości, Forum Dyskusyjnym,
- staraj się uaktualniać stronę,

4. Komunikatory on-line i Grupy Dyskusyjne

- nie rozsyłaj łańcuszków szczęścia i innych równie "potrzebnych" rzeczy,
- opisy swojego statusu stosuj wtedy, gdy komuś coś istotnego powiedzą,
- przedstaw się jeśli piszesz do kogoś pierwszy raz,
- używaj emotikonów (buziek :-) z rozsądkiem,
zanim zadasz pytanie, sprawdź czy ktoś już nie zamieścił gdzieś odpowiedzi,
- staraj się w temacie wiadomości sprecyzować czego ona dotyczy,
- pisz rzeczowo i konkretnie,
- zadawaj konkretne pytania i przedstawiaj konkretne problemy,
- pisz na właściwą grupę dyskusyjną,
- nie wysyłaj testowych wiadomości na byle jaką grupę,
bądź cierpliwy, nie zawsze uzyskasz odpowiedź w 5 minut,
- wypowiadaj się w sposób grzeczny i kulturalny,

- sposób wyrażania się i zachowania świadczy o Tobie,
- chroń swoje loginy i hasła,
- pamiętaj, że mimo iż w czary nie wierzysz, to słowo "proszę" ma magiczną moc,
- nie bądź trollem.

5. Jak interweniować?

Jeśli Ty lub ktoś inny (szczególnie dziecko) zetknęło się z pornografią z udziałem małoletnich, koniecznie odwiedź stronę www.dyzurnet.pl - to hotline, który przyjmuje i reaguje na zgłoszenia, dotyczące występowania w Internecie treści nielegalnych (**pornografia dziecięca, treści rasistowskie i ksenofobiczne**).

Jeśli masz podejrzenie, że zostało **złamane prawo**, to pod żadnym pozorem nie działaj na własną rękę, tylko jak najszybciej powiadom policję (tel.: 997 lub 112, albo www.policja.pl). **Nie usuwaj dowodów** przestępstwa – nawet jeśli będzie to wulgarny lub nieprzyjemny list, bądź inny plik.

Jeśli sprawa wymaga **przesłuchania** dziecka, domagaj się możliwości skorzystania z tzw. **niebieskiego pokoju** (więcej informacji o procedurach związanych z udziałem dziecka w postępowaniu karnym można znaleźć na stronach Fundacji Dzieci Niczyje – www.fdn.pl).

Jeśli stwierdzisz przypadek **włamania** lub próby włamania do swojego komputera, jesteś nękany **spamem** przesyłanym za pośrednictwem polskich serwerów lub atakami **hackerów**, zgłoś się do zespołu CERT Polska- www.cert.pl

Jeśli masz **wątpliwości** jak zareagować na informacje o kłopotach dziecka związanych z Internetem lub komputerem (zagrożenia, uzależnienie) - skontaktuj się z helpline.org.pl - doświadczony zespół wesprze Cię w tej sytuacji i poradzi jak postąpić.

6. Miejsca w Internecie gdzie można uzyskać dodatkowe informacje i wsparcie

www.saferinternet.pl

www.dzieckowsieci.pl

www.helpline.org.pl

www.dyzurnet.pl

www.sieciaki.pl

www.przedszkolaki.sieciaki.pl

www.dbi.pl

Procedury postępowania w sytuacjach zagrożenia uczniów przestępczością i demoralizacją oraz w sytuacjach zagrożeń ze szczególnym uwzględnieniem agresji i przemocy dotyczącej uczniów i występującej na terenie Zespołu Szkół nr 6 im. Karola Brzostowskiego w Suwałkach

1. Nauczyciel przekazuje informację wychowawcy klasy.
2. Wychowawca o zaistniałym fakcie informuje pedagoga (psychologa) a pedagog (psycholog) dyrektora (wicedyrektora) szkoły.
3. Wychowawca, a w razie nieobecności wychowawcy pedagog (psycholog) lub dyrektor (wicedyrektor), niezwłocznie wzywa do szkoły rodziców (prawnych opiekunów) ucznia i przekazuje im uzyskane informacje, a z rozmowy sporządza notatkę z podpisem rodziców (prawnych opiekunów).
4. Wychowawca lub pedagog (psycholog) przeprowadza rozmowę z rodzicami oraz uczniem w ich obecności.
5. W przypadku potwierdzenia informacji zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. W toku interwencji profilaktycznej może zaproponować rodzicom skierowanie ucznia do specjalistycznej placówki terapeutycznym.
6. Jeżeli interwencje podejmuje pedagog (psycholog) lub dyrektor (wicedyrektor), wychowawca jest zobowiązany do zapoznania się z podjętymi działaniami i ścisłą współpracą w dalszym postępowaniu.
7. Jeżeli mimo działań podjętych przez wychowawcę napływają informacje, że sytuacja się powtarza, pedagog (psycholog), a w następnej kolejności dyrektor, przeprowadza rozmowę z uczniem i rodzicami.
8. Jeżeli rodzice odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje, że sytuacja się powtarza, dyrektor szkoły w porozumieniu z pedagogiem (psychologiem) i wychowawcą pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub policję (specjalistę do spraw nieletnich).
9. Gdy szkoła wykorzysta wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych, a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły w porozumieniu z pedagogiem (psychologiem) i wychowawcą powiadamia sąd rodzinny lub policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.